

Nr 26

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 3 juni 1949 (nr 314) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv, m. m., dels i ämnet väckta motioner, dels ock väckta motioner om vissa åtgärder på den offentliga ekonomiska politikens område.

I en den 19 februari 1960 dagtecknad proposition, nr 58, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, jämlikt § 87 regeringsformen föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

1) lag om fortsatt giltighet av lagen den 3 juni 1949 (nr 314) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv; samt

2) lag angående fortsatt giltighet av lagen den 7 december 1951 (nr 767) om räntereglering m. m.

Berörda lagförslag är av följande lydelse.

Förslag

till

Lag

om fortsatt giltighet av lagen den 3 juni 1949 (nr 314) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv

Härigenom förordnas, att lagen den 3 juni 1949 angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv¹, vilken jämlikt lag den 5 juni 1959 (nr 272) gäller till och med den 30 juni 1960, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1961.

¹ Senaste lydelse av 1 § se 1956:150.

Förslag
till
Lag
angående fortsatt giltighet av lagen den 7 december 1951 (nr 767)
om räntereglering m. m.

Härigenom förordnas, att lagen den 7 december 1951 om räntereglering m. m., vilken jämlikt lag den 5 juni 1959 (nr 273) gäller till och med den 30 juni 1960, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1961.

Beträffande *propositionens huvudsakliga innehåll* må här anföras följande.

I propositionen föreslås, att den särskilda lagstiftningen om bankaktiebolags kassareserv och lagstiftningen om räntereglering, för vilka giltighetstiden utgår den 30 juni 1960, skall erhålla förlängd giltighet till och med den 30 juni 1961.

Till utskottet har hänvisats följande i anledning av propositionen väckta *motioner*, nämligen

dels de likalydande motionerna I: 534 av herrar *Sveningsson* och *Kronstrand* samt II: 661 av herrar *Agren* och *Magnusson* i Borås, vari yrkats att riksdagen måtte

1) med ändring av vad Kungl. Maj:t hemställt i proposition nr 58 för sin del besluta sådan lydelse av 1 § lagen angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv, att relationstalet mellan bankaktiebolags kassareserv och förbindelser fastställles till 35; samt

2) avslå det i propositionen framlagda förslaget om ytterligare förlängning av ränteregleringslagen,

dels de likalydande motionerna I: 536 av herr *Bengtson m. fl.* och II: 663 av herr *Hedlund m. fl.* vari hemställts, att riksdagen vid behandling av propositionen nr 58 måtte

I. godtaga Kungl. Maj:ts förslag angående förlängning av den särskilda lagstiftningen om bankaktiebolags kassareserv men medge lagens ikraftträdande först efter beslut om investeringsanslag till Statens hantverks- och industrilånefond för budgetåret 1960/61 med 104 miljoner kronor, dvs. 100 miljoner kronor utöver vad som föreslagits i statsverkspropositionen;

II. i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om framläggande av förslag till årets riksdag om ökning av investeringsanslaget till Statens hantverks- och industrilånefond för budgetåret 1960/61 till 104 miljoner kronor samt om

rätt för företagareförening att bevilja sådant lån till en och samma företagare å sammanlagt högst 80 000 kronor i enlighet med motionens syfte; samt

III. i skrivelse till riksbanksfullmäktige anhålla, att riksbanken snarast möjligt avvecklar den nu gällande prioriteringen å kreditmarknaden för bostadssektorn och den statliga sektorn;

dels ock de likalydande motionerna I: 537 av herrar *Sundin* och *Eric Carlsson* samt II: 664 av herrar *Elmvall* och *Vigelsbo*, i vilka föreslagits, att riksdagen vid sin behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 58 måtte besluta,

att den särskilda lagstiftningen rörande bankaktiebolags kassareserv under åren 1960—1962 successivt skall anpassas på sådant sätt att bankaktiebolag efter sistnämnda år icke kan åläggas hålla högre kassareserv än enligt nu gällande banklag, samt

att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla *dels* att förslag om anpassning av den särskilda lagstiftningen rörande bankaktiebolags kassareserv enligt ovan snarast må föreläggas riksdagen, *dels* att förslag om sådan utformning av lagen om räntereglering att sparas och låntagares intressen bättre kan tillvaratagas snarast må föreläggas riksdagen, *dels ock* att frågan om till sättande av ett näringslivets kreditråd må utredas i enlighet med vad i motionen anförts.

Till behandling i detta sammanhang har utskottet jämväl upptagit de till bankoutskottet hänvisade motionerna I: 38 av herr *Ewerlöf m. fl.* och II: 47 av herr *Hjalmarson m. fl.*, om vissa åtgärder på den offentliga ekonomiska politikens område. I dessa motioner yrkas, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att Kungl. Maj:t snarast ville förelägga riksdagen ett samlat förslag — icke minst med beaktande av den mindre företagssamheten — till de åtgärder på den offentliga ekonomiska politikens område som föranleds av det förändrade läget för svensk export.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framställda yrkandena, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionerna I: 534, II: 663, II: 664 respektive II: 47.

Rörande motiveringen för det i propositionen framlagda förslaget hänvisar utskottet till ovan nämnda statsrådsprotokoll. Redogörelsen härutinnan återfinnes under följande rubriker å nedan angivna sidor i propositionen, nämligen

Lagstiftningen angående bankaktiebolags kassareserv, s. 3.

Departementschefen, s. 6.

Lagstiftningen om räntereglering, s. 7.

Departementschefen, s. 9.

Lagrådet, s. 10.

Över motionerna I: 38 och II: 47 har utskottet inhämtat utlåtande från *kommerskollegium*, som vid sitt utlåtande fogat yttranden från *Sveriges industriförbund*, *Sveriges grossistförbund*, *Sveriges hantverks- och småindustriorganisation*, *Svenska bankföreningen*, *Kooperativa förbundet* samt han-

delskamrarna i Stockholm, Göteborg, Malmö och Gävle, ävensom från Sveriges allmänna exportförening, Svenska arbetsgivareföreningen och Landsorganisationen i Sverige.

Kommerskollegium har mot bakgrunden av osäkerheten i det handelspolitiska läget ifrågasatt lämpligheten av att nu framlägga ett förslag om samordnade åtgärder. Starka skäl talar för att man tills vidare ställer sig avvaktande härtill. I varje fall synes resultaten av långtidsutredningens arbete böra avvaktas, innan frågan omprövas. Detta hindrar enligt kollegiets uppfattning icke att förslag på särskilda punkter framläggas.

Enligt *Industriförbundets* mening är det angeläget att riksdagen beredes tillfälle att uttala sig om hur den ekonomiska politiken bör utformas med hänsyn till de framtida marknadsförhållandena. Industriförbundet tillstyrker därför motionärernas hemställan att Kungl. Maj:t snarast förelägger riksdagen ett samlat förslag till de åtgärder på den offentliga ekonomiska politikens område, som föranleds av det förändrade läget för svenskt näringsliv. Även *Sveriges grossistförbund, Sveriges hantverks- och småindustriorganisation* samt *handelskamrarna i Stockholm och Malmö*, har tillstyrkt motionerna. *Handelskammaren i Göteborg* samt *Kooperativa förbundet* har däremot avstyrkt motionerna. *Handelskammaren i Gävle* har bl. a. anfört följande.

Handelskammaren biträder motionärernas uppfattning så till vida att det vore av värde om riksdagen kontinuerligt förelades redogörelser för vilka konsekvenser som är att vänta för det svenska näringslivet till följd av utvecklingen på världsmarknaden. Något speciellt utredningsuppdrag härför torde emellertid enligt handelskammarens uppfattning icke vara att rekommendera. Utvecklingen på det internationella ekonomiska området går nämligen så snabbt, att en utredning lätt kan befaras bli inaktuell, då dess resultat är klara att presenteras. Redan nu är på området verksamma minst två statliga utredningsorgan, nämligen den s. k. Malmforskommittén inom kommerskollegium och den på riksdagens hemställan inom handelsdepartementet arbetande exportstödsberedningen. Kammaren förordar ett närmare samarbete mellan dessa båda utredningar och att riksdagen genom dem kontinuerligt informeras.

Sveriges allmänna exportförening uttalar bl. a. följande.

I likhet med motionärerna vill föreningen understryka, att avgörande förändringar under senare år inträffat i vad gäller förutsättningarna för den svenska exporten. Betydelsefulla steg mot ett friare internationellt varuutbyte ha tagits på såväl det globala planet som på regionala plan. De resultat, vilka framkommit genom samarbete i GATT, OEEC och andra liknande internationella organisationer, fullföljandet av de beslut om valutakonvertibilitet, som fattades i de västeuropeiska länderna i december 1958, samt — med vissa reservationer — avslutandet av sexstatsfördraget, jämte under-tecknandet av EFTA-konventionen, utgöra betydelsefulla milstolpar i detta sammanhang. Anledning synes finnas att räkna med ytterligare steg mot friare internationella handelsförhållanden inom en kanske icke alltför avlägsen framtid.

En följd av händelseutvecklingen på det internationella planet blir säkerligen, att det svenska näringslivet kommer att röna allt starkare inflytande av förhållandena i utlandet. Vår allmänna näringspolitik måste därmed i

högre grad än tidigare anpassas efter nödvändigheten att upprätthålla de svenska produkternas internationella konkurrenskraft. Föreningen ansluter sig därför helt till motionärernas uppfattning, att det nya läget kräver skärpt uppmärksamhet i fråga om den interna ekonomiska politiken och då med sikte på dennas inverkan på vår utrikeshandel. Särskilt betydelsefullt synes vara att här hemma skapa sådana betingelser för företagsamheten, att en allt större del av de svenska företagens produktion får möjlighet att vinna avsättning på export.

Den inom Kommerskollegium verksamma delegationen för frihandelsfrågor torde komma att efter hand få ägna de allmänna ekonomiska aspekterna av sexstatsunionen liksom av sjustatsmarknaden allt större uppmärksamhet.

Föreningen instämmer i motionernas syfte men uttalar att detta i varje fall tills vidare torde kunna i och för sig tillgodoses med anlåtande av redan bestående allmänna och enskilda organ.

Svenska arbetsgivareföreningen har bl. a. anfört följande.

Utvecklingen under den hittills gångna delen av 1950-talet har inneburet att såväl den ekonomiska utvecklingen som den ekonomiska politiken i vårt land successivt blivit allt mer beroende av internationella förhållanden.

Denna utveckling kan väntas fortsätta och intensifieras under den period som tullsänkningarna enligt 6- och 7-statsavtalen omfattar. Allteftersom en ökad andel av de skilda ländernas produktion kommer att avse export till andra länder, försvåras möjligheterna att bedriva den produktiva verksamheten vid en kostnadsutveckling, som internationellt sett framstår som ogynnsam. Vårt beroende av den internationella kostnadsnivån måste komma att ökas successivt under det närmaste decenniet.

I och med att företagen till följd av den fortskridande integrationen kunna välja i vilket land de önska finansiera en viss varutransaktion eller en viss investering, ökas de internationella bindningarna på penningpolitikens område. Ränteutvecklingen i vårt land kan inte på något mera markant sätt avvika från den internationella tendensen, om inte kortfristiga kapitalrörelser till eller från Sverige skola uppstå. Endast vid en mycket betydande valutareserv föreligger en sådan elasticitet i de internationella kreditförbindelserna, att kapitalrörelser av detta slag inte behöva vålla svårigheter för de löpande betalningarna.

Även på finanspolitikens område stärks det internationella beroendet. Kostnaderna för den offentliga verksamheten innebär på kort sikt en belastning på varuproduktionen, vare sig de tas ut i form av det ena eller det andra slaget av skatter. Finanspolitiken får med andra ord en betydelse ur kostnadssynpunkt. Vidare torde man ha svårt att föreställa sig att skattesystemen i de skilda länderna på lång sikt i alltför hög grad kunna avvika från varandra, i synnerhet med hänsyn till att antalet internationellt arbetande företag som ett led i den pågående integrationen torde komma att öka starkt.

Denna utveckling kommer att beröra skilda typer av företag på olika sätt. Inte minst de mindre företagen, som kanske inte alltid ha samma informations-, marknadsundersöknings- och försäljningsorganisation som de större, kunna komma att ställas inför speciella problem. Det är av vikt att statsmakterna i tid uppmärksamma den utveckling, som här sker, och på allt sätt underlätta övergången till ett friare handelsutbyte.

Penningpolitiken, finanspolitiken, kostnadsläget och andra förhållanden, som diskuterats ovan, beaktas fortlöpande i den ekonomiskt-politiska debat-

ten och av skilda statliga utredningar. Det kan inte hävdas att dessa problem äro försummade. Trots detta vore det ändock av värde att vid ett lämpligt tillfälle få en samlad diskussion av hithörande frågor utifrån den speciella utgångspunkt, som det intensifierade internationella ekonomiska samarbetet utgör.

Utän att ta ställning till formerna för riksdagsarbetet anser föreningen därför att frågan är väl värd att uppmärksammas på det sätt som motionärerna föreslagit.

Landsorganisationen påpekar, att det beträffande förhållandet mellan EFTA och Europeiska Ekonomiska Gemenskapen samt andra handelspolitiska områden, fortfarande råder stor ovisshet. Vissa utredningar är redan verksamma på den ekonomiska politikens område, vilka i princip har att ta hänsyn till integrationen och dess inverkan på den ekonomiska politiken; som ett exempel kan nämnas den nya långtidsutredningen. Ur dessa synpunkter synes måhända inte heller i nuvarande läge någon särskild offentlig utredning böra tillsättas i angivet syfte.

Utskottet

I Kungl. Maj:ts förevarande proposition föreslås, att den särskilda lagstiftningen om bankaktiebolags kassareserv och lagstiftningen om räntereglering, för vilka giltighetstiden utgår den 30 juni 1960, skall erhålla förlängd giltighet till och med den 30 juni 1961. I anslutning till handläggningen av den föreliggande propositionen och de i ämnet väckta motionerna samt de likalydande motionerna I: 38 och II: 47, om vissa åtgärder på den offentliga ekonomiska politikens område, har utskottet ansett sig böra upptaga frågan om riktlinjerna för den ekonomiska politiken.

Den kraftiga aktivitetsstegringen i Förenta staternas ekonomi efter stålstrejkens slut har följts av en dämpad produktionsutveckling, vilken kan sättas i samband med en viss avmattning i efterfrågan. Den från lagersidan utgående efterfrågestimulansen har sålunda reducerats påtagligt, sedan det av stålkonflikten förorsakade lagerupphyggnadsbehovet till stor del täckts. Till den inträffade avmattningen har också bidragit det sjunkande bostadsbyggandet. Efterfrågeavmattningen på dessa områden motvägs av förväntningar om stegrade företagsinvesteringar och växande privat konsumtion samt svagt stigande offentliga utgifter. Sammanvägda pekar dessa huvudelement i den amerikanska efterfrågebilden närmast mot en fortsatt, om än dämpad, stegring av den samlade produktionen.

Någon motsvarighet till de tecken på en avsakning i konjunkturuppgången som noterats i Förenta staterna återfinns knappast i de ledande industriländerna i Västeuropa. För investeringsverksamheten och exporten är uppgångstendenserna mycket tydliga och den inträffade stegringen i lönehöjningstakten väntas komma att stimulera den privata konsumtionen. En fortsatt produktionsstegring förutses under innevarande år, men eftersom endast begränsade kapacitetsreserver står till förfogande för att tillgodose den

väntade efterfrågestegringen föreligger också betydande risker för att den hittillsvarande prisstabiliteten i Västeuropa kan komma att brytas. Den ekonomiska politikens mer målmedvetna inriktning än tidigare på att förhindra en inflationistisk konjunkturutveckling kan dock väntas bidra till att eventuella prisstegringar blir av begränsad omfattning. Den allmänna efterfrågestegringen har för övrigt redan i flertalet länder framkallat en åtstramning av såväl finans- som kreditpolitiken. På senaste tiden har bl. a. i kredit-åtstramande syfte kraven på banklikviditeten skärpts i såväl Västtyskland som Storbritannien.

Den svenska konjunkturutvecklingen har hittills passat ganska väl in i det västeuropeiska mönstret även om uppgångsprocessen i vårt land synes ha börjat något senare än i vissa andra västeuropeiska länder. Uppsvinget hade dock sådan styrka att den totala produktionen under 1959 ökade med inte mindre än 5 procent. En procentuell ökning av denna storlek har tidigare förekommit endast under åren 1950 och 1954. Bakom fjolårets kraftiga produktionsstegring låg en stark exportökning och en i det närmaste lika stor ökning av den inhemska efterfrågan. Investeringarnas andel av den samlade produktionen steg och balansen gentemot utlandet förbättrades. På prisområdet skedde endast mycket begränsade stegringar.

Expansionen under fjolåret har fortsatt under innevarande år och industriproduktionen låg under första kvartalet ca 8 procent över fjolårsnivån. Exportkonjunkturs styrka består och ökningen i förhållande till fjolåret beräknas nu till 7 procent. Den redan förut starka investeringsviljan inom den privata sektorn har ytterligare förstärkts och industriens investeringar förutses i år komma att ligga ca 14 procent över fjolårets nivå. De offentliga investeringarnas ökning planeras däremot bli mindre än förra året och bostadsbyggandet väntas efter de senaste årens expansion minska något i omfattning.

Prisområdet kännetecknas fortfarande av stabilitet. Efter den stegring av prisnivån som inträffade i januari till följd av den vid årsskiftet införda allmänna varuskatten, har konsumentprisindex sålunda förblivit oförändrat. Inte heller importens utveckling kan anses ge några direkta belägg för att någon rubbning i den samhällsekonomiska balansen skulle ha inträffat. De senaste månadernas snabba importökning och den försämring av handelsbalansen gentemot fjolåret som därigenom uppkommit synes främst betingas av den påfyllning av importvarulagren som skett efter lagernedskärningarna under konjunkturavmattningen 1958—1959. Denna lagerpåfyllning har nu pågått under en längre tid och kan så småningom väntas upphöra. En förbättring av handelsbalansen torde därigenom uppkomma, eftersom exportkonjunkturen alltjämt är gynnsam.

Även arbetsmarknadsläget under de första månaderna i år har kunnat betecknas som i och för sig balanserat. Genom att det ekonomiska uppsvinget omfattar nästan alla sektorer av näringslivet har dock möjligheterna att öka sysselsättningen inom vissa näringsgrenar genom omflyttning från andra begränsats och arbetskraftsläget har därigenom blivit alltmer knapphetsbe-

tonat. Under sommarens säsongmässiga toppbelastning på arbetsmarknaden kan därför arbetskraftbristen bli kännbar. Speciellt synes det kunna komma att gälla på den säsongbetonade byggnadsarbetsmarknaden.

Den ekonomiska utvecklingen under konjunkturuppgången har sålunda hittills kunnat försiggå utan rubbningar i den samhällsekonomiska balansen. Orsaken härtill har inte minst varit de konjunkturdämpande åtgärder som satts in successivt allteftersom konjunkturuppsvinget vuxit i styrka och därmed riskerna för en inflatorisk överkonjunktur alltmer ökats. Under hösten 1959 inställdes beviljandet av tillstånd att utnyttja investeringsfonder. Samtidigt härmed anpassades arbetsmarknadspolitiken till det förändrade konjunkturläget. De konjunkturdämpande åtgärderna har därefter undan för undan förstärkts. Från årsskiftet infördes den allmänna varuskratten, som netto representerade en köpkraftsindragning av ca en miljard kronor. För att minska toppbelastningen på arbetsmarknaden under sommarmånaderna har under våren staten för egen del infört igångsättningsförbud för statliga husbyggnadsföretag under sommaren och nyanställningsstopp vid redan pågående byggen. I samband härmed har kommuner och företagsorganisationer animerats att lokalt främja en förskjutning av arbetskraftsanvändningen från sommar- till vintersäsongen. I syfte att ge företagen ett incitament att skjuta en del av sina investeringar från 1960 till senare år har dessutom förslag framlagts om en tillfällig komplettering av reglerna rörande investeringsfonderna.

En följd av den expansiva politiken under konjunkturavmattningen 1958—1959 var de under dessa år stegrade budgetunderskotten. Den konjunkturstödjande politiken kom därigenom att medföra en betydande likviditetsökning inom det privata näringslivet. Som ett led i den ekonomiska politikens anpassning till det förändrade konjunkturläget har därför sedan sommaren 1959 penningpolitiken successivt skärpts. Mest genomgripande härvid har givetvis den serie åtgärder varit som vidtogs i januari i år och varvid bl. a. riksbankens diskonto höjdes från 4 1/2 till 5 procent. Förutom diskontohöjningen innefattade den då genomförda penningpolitiska åtstramningen skärpningar av riksbankens rekommendationer rörande kreditinrättningarnas placeringar och avsåg att inskränka möjligheterna att med krediter finansiera den efterfrågeökning som hotade att gå utöver de tillgängliga resurserna. Det rekommenderade minimumtalet för likviditetskvoter höjdes för de större affärsbankerna från 40 till 45 procent att gälla vid utgången av februari och därefter 43 procent. För de medelstora och mindre bankerna skärptes likviditetskraven i ungefär motsvarande utsträckning. Även för försäkringsbolag och sparbanker skärptes tidigare gällande rekommendationer.

I anslutning till diskontohöjningen höjdes kreditinstitutens annonserade utlåningsräntor med en halv procentenhet, medan inlåningsräntornas höjning begränsades till en fjärdedels procentenhet. Då samtidigt stegringen av emissionsräntorna i stort sett följt utlåningsräntorna har en vidgning av marginalen mellan obligations- och inlåningsräntorna etablerats. Denna ökning i

räntedifferensen har utnyttjats till en kraftig vidgning av obligationsmarknaden. Under de fyra första månaderna i år har sålunda emissionerna av långa obligationer med närmare en miljard överstigit fjolårets emissioner under samma period. Det största intresset har därvid knutits till det i mars emitterade långfristiga 5 1/2 procentiga statslånet, som är det största långfristiga statslån som utgivits i vårt land.

De vidtagna förändringarna i räntemarginalerna får således — i motsats till vad som görs gällande i motionerna I: 536 och II: 663 samt I: 537 och II: 664 — i första hand bedömas ur penningpolitisk synpunkt. Genom ökningen av räntedifferensen mellan obligations- och inlåningsräntorna har en eftersträvad överflyttning av medel från bankernas inlåningsräkningar till obligationsmarknaden åstadkommit. Den vidgning av den långa marknaden och den samhällsekonomiskt önskvärda minskningen av banklikviditeten som blivit resultatet av vårens obligationsemissioner bekräftar, enligt utskottets mening, riktigheten i de räntepolitiska åtgärderna.

Utskottet vill i detta sammanhang understryka betydelsen av att de nuvarande förräntningsmöjligheterna kommer småspararna effektivt till del. Detta har också vid emissionen av det långfristiga statslånet eftersträvat genom att den lägsta obligationsvalören sattes till 500 kronor och möjligheter till ett avbetalningsförfarande tillskapades. För att tillgodose småspararnas intresse av högre förräntning pågår dessutom för närvarande undersökningar om de lämpligaste formerna för att ytterligare popularisera obligationssparande.

Genom skärpningen av likviditetskraven för olika banker i samband med diskontohöjningen kom det beräknade medeltalet för de rekommenderade likviditetskraven att stiga till ca 41 procent. Då samtidigt bankernas genomsnittliga likviditetskvoter under de senaste månaderna minskat, har utvecklingen under våren kommit att medföra att medeltalet för de faktiska likviditetskvoterna för en del banker kommit att ligga under den föreskrivna nivån. Vid utgången av mars var sålunda tredjedelen av antalet banker representerande ca två tredjedelar av inlåningen underlikvida. Det synes därför uppenbart att kassareservbestämmelserna i dagens läge är erforderliga för att en restriktiv effekt på bankernas utlåning skall uppnås.

Med hänsyn till de inflationistiska risker som föreligger i nuvarande expansiva konjunkturläge framstår det som angeläget att en begränsning i bankernas utlåning erhålles och att penningpolitiken utformas med hänsyn till de krav på återhållsamhet som konjunkturläget ställer. För att uppnå detta mål bör man inte ensidigt lita till räntehöjningar; den restriktiva effekten nås med en mindre räntehöjning vid den kombination av kassaföreskrifter och räntehöjningar som tillämpas. Genom att man på detta sätt utnyttjar skilda penningpolitiska medel skapas också de bästa förutsättningarna för att förverkliga målsättningen — en snabb framstegstakt vid full sysselsättning och med bevarande av en rimlig stabilitet hos penningvärdet. Skall de uppställda målen kunna förverkligas i den omfattning som är önskvärd, måste samhället förfoga över ett brett register av åtgärder inom så-

väl finans- och penningpolitiken som arbetsmarknadspolitiken. Efterkrigstidens erfarenheter har nämligen lärt oss att det inte räcker att enbart lita till traditionella, generellt verkande medel inom den ekonomiska politiken.

Det är således önskvärt i det konjunkturläge som nu föreligger att det vid sidan av räntan finns andra kreditpolitiska medel varigenom kreditinstitutionens förmåga att lämna krediter direkt kan påverkas. Med hänsyn härtill synes giltighetstiden för den nu gällande kassareservlagstiftningen böra förlängas i enlighet med vad som föreslagits i Kungl. Maj:ts proposition nr 58. Beträffande maximitalet för kassareservkvoten, vilket år 1954 höjdes från 25 till 50 procent, bör detta bibehållas oförändrat, eftersom det kan visa sig nödvändigt för att lagstiftningen vid en eventuell tillämpning skall kunna erhålla avsedd effekt. Utskottet delar vidare den uppfattning som bankofullmäktige och departementschefen givit uttryck åt rörande behovet av att ränteregleringslagen ges förlängd giltighet. Av anförda skäl kan utskottet således icke biträda yrkandena i de likalydande motionerna I: 534 och II:661 om att maximitalet för kassareservkvoten fastställes till 35 i stället för 50 procent och att ränteregleringslagen slopas.

I de likalydande motionerna I: 537 och II: 664 har påyrkats en successiv anpassning av lagstiftningen rörande bankaktiebolags kassareserv på sådant sätt att bankaktiebolag icke kan åläggas hålla högre kassareserv än enligt nu gällande banklag samt en ändrad utformning av ränteregleringslagen. I anslutning till de skäl motionärerna åberopat för sina yrkanden vill utskottet erinra om att, under förutsättning att man verkligen eftersträvar en restriktiv effekt i nuvarande konjunkturläge, kassareservbestämmelserna medför att räntan blir lägre än den annars skulle ha varit och inte — såsom motionärerna gör gällande — högre. Utskottet är med hänsyn härtill och då någon bärande motivering för de i motionerna framställda yrkandena ej förebragts icke berett förorda bifall till motionerna I: 537 och II: 664.

I motionerna I: 536 och II: 663 hemställes slutligen, att riksdagen vid behandlingen av förenämnda proposition måtte godtaga Kungl. Maj:ts förslag om förlängd giltighetstid för den gällande beredskapslagstiftningen under förutsättning av att långivningen till småföretagsamheten via företagareföreningarna utökas. Som skäl härför anför motionärerna att småföretagsamheten drabbats hårdast av kreditrestriktionerna och även har de största svårigheterna att motse inför det skärpta konkurrensläge som kan uppkomma till följd av integrationssträvandena på handelns område.

I anslutning härtill vill utskottet erinra om att utbyggnaden av vårt näringsliv, vilken särskilt under de senaste åren skett i en utomordentligt snabb takt, ställer stora anspråk på näringslivets kapitalförsörjning. Den faktiska utvecklingen, som bl. a. inneburit att industriens investeringar innevarande år synes komma att ligga drygt 30 procent över nivån 1957, visar dock att finansieringsproblemen inte har utgjort något avgörande hinder för näringslivets utbyggnad och rationalisering. Att så är förhållandet utesluter dock inte att finansieringssvårigheter har förelegat inom vissa sektorer. I första hand synes dessa ha gjort sig gällande för de mindre företa-

gen, vilket bl. a. sammanhänger med dessa företags i allmänhet lägre självfinansieringsförmåga.

Frågan om kreditförsörjningen för de små och medelstora näringsföretagen har därför kommit att tilldraga sig ökad uppmärksamhet och från statens sida har sedan lång tid utgått kreditstöd åt dessa företag i olika former. Med den omläggning som riksdagen på förslag av Kungl. Maj:t i år beslutat kommer för utlåning från företagareföreningarna 10 miljoner kronor mer än i fjol att stå till förfogande som stöd för de mindre företagens utveckling. Samtidigt har det statliga lånegarantibeloppet till de mindre företagen höjts. Vidare har framlagts förslag om ändrad organisation av AB Industri kredit. Genom detta förslag, som utskottet tillstyrkt i sitt utlåtande nr 21/1960, tillskapas ökade resurser för AB Industri credits utlåningsverksamhet.

Även om lånemöjligheterna till småföretagsamheten på längre sikt kan komma att behöva ytterligare utökas, finner utskottet sig icke kunna biträda de i motionerna I: 536 och II: 663 framställda yrkandena, vilka för övrigt knappast synes kunna gå att förverkliga enligt vedertagna arbetsformer.

I samband med förevarande proposition har utskottet även till behandling förehaft motionerna I: 38 och II: 47, likalydande, om vissa åtgärder på den offentliga ekonomiska politikens område. Motionärerna anför, att det är angeläget att Kungl. Maj:t snarast till riksdagens prövning framställer sammanhängande förslag rörande de grundsatser för den offentliga ekonomiska politiken, vilka föranleds av det nya läget för svensk export och rörande dessa grundsatsers tillämpning på den ekonomiska politikens skilda områden.

I anslutning härtill vill utskottet erinra om att för närvarande en förhållandevis omfattande statlig utredningsverksamhet pågår beträffande de av motionärerna berörda frågorna. Det bör i sammanhanget särskilt uppmärksammas, att verkningarna för utrikeshandeln och därigenom den svenska ekonomien i stort av de västeuropeiska integrationssträvandena och övriga viktigare handelspolitiska förändringar är föremål för överväganden av bl. a. långtidsutredningen. Utredningens resultat torde när det redovisas kunna — tillsammans med från andra håll framlagda utredningar och bedömningar — bilda underlag för en mera allmän ekonomisk debatt om de frågor som berörts av motionärerna. Med hänsyn härtill synes motionerna I: 38 och II: 47 icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

I. att riksdagen — med avslag å motionerna I: 534 och II: 661 såvitt nu är i fråga — må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition i vad den avser lagen om fortsatt giltighet av lagen den 3 juni 1949 (nr 314) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv;

II. att riksdagen — med avslag å motionerna I: 534 och II:

661 såvitt nu är i fråga — må bifalla Kungl. Maj:ts proposition i vad den avser lagen angående fortsatt giltighet av lagen den 7 december 1951 (nr 767) om räntereglering m. m.;

III. att motionerna I: 536 och II: 663 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;

IV. att motionerna I: 537 och II: 664 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;

V. att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet ovan anfört i fråga om riktlinjerna för den ekonomiska politiken;

VI. att de likalydande motionerna I: 38 och II: 47 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 12 maj 1960

På bankoutskottets vägnar:

K. G. EWERLÖF

Närvarande:

från första kammaren: herrar Ewerlöf, Fahlander*, Geijer*, Schmidt, Aspling, Yngve Nilsson*, Fagerström och Mattsson;

från andra kammaren: herrar Andersson i Ronneby, Sköldin, Regnéll, Löfgren, Eliasson i Sundborn, Adamsson, Lindahl* och Bohman.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservationer

1) av herrar *Ewerlöf, Schmidt, Yngve Nilsson, Regnéll, Löfgren* och *Bohman*, vilka ansett att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»I förevarande proposition har föreslagits att den särskilda lagstiftningen om bankernas kassareserv och lagstiftningen om räntereglering, för vilka giltighetstiden utgår den 30 juni 1960, skall erhålla förlängd giltighet under ett år eller till och med den 30 juni 1961. Föredragande departementschefen har beträffande kassareservbestämmelserna hänvisat till att enighet i princip torde råda om att en beredskapslagstiftning på förevarande område är nödvändig. Det allmänna ekonomiska läget anses vidare vara sådant att behov föreligger av att upprätthålla den handlingsberedskap som ränteregleringslagen ger.

I motionerna I: 534 och II: 661 har yrkats att kvoten i beredskapslagstiftningen bestämmas till högst 35 procent i stället för i propositionen föreslagna 50 procent. Som motiv för denna ändring har åberopats att en alltför hög kassareservkvot inkräktar på bankernas möjligheter att på ett smidigt sätt fylla sin funktion som förmedlare av kredit till näringslivet.

Vidare har i nämnda motioner yrkats att riksdagen måtte avslå förslaget om ytterligare förlängning av ränteregleringslagen. Det erinras om att denna lagstiftning aldrig tillämpats samt påpekas, att, om den sattes i kraft, detta komme att verka svårt desorganiserande på kredit- och kapitalmarknaden och allvarligt skulle försvåra marknadens normala funktions-sätt.

Utskottet delar motionärernas uppfattning och vill därutöver beträffande frågan om maximitalet för kassareserver framhålla, att det är motiverat att hålla kassareservkvoterna vid en måttlig nivå då eljest kassareservvapnet blir ett huvudmedel och icke såsom avsikten från början varit ett av hjälpmedlen inom penningpolitiken. Det kan nämligen icke vara riktigt att — i så hög grad som skett på senare år — från riksbankens sida lita till kassareservbestämmelserna utan riksbanksledningen bör vid sidan av räntevapnet utnyttja marknadsoperationer i sin likviditetsbegränsande penningpolitik. Det är dessutom felaktigt och i strid mot den ursprungliga avsikten att utnyttja kassareservbestämmelserna för att prioritera den statliga upplåningen och således öka bankernas krediter till staten. Kassareservbestämmelserna har på så sätt medverkat till att öka likviditeten i samhällsekonomin i stället för att begränsa denna. Härtill kommer att en tillämpning av dessa bestämmelser med 50 procent kassareserv innebär ingrepp i affärsbankernas fundamentala uppgifter och försvårar finansieringen av näringslivets utbyggnad. Det förtjänar också påpekas, att riksgäldskontorets upplåning i mars visat, att det är möjligt att med andra medel än kassareservbestämmelserna nå en kraftig likviditetsabsorberande effekt.

Här anförda skäl talar för att likviditetstalet bör kunna begränsas till 35 och utskottet kommer således att tillstyrka bifall till motionerna I: 534 och II: 661, vilket innebär att utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv med den ändringen att kvotdelen i 1 § fastställes till högst trettiofem procent.

Utskottet biträder också det i nämnda motioner framställda förslaget om att propositionen i vad den avser förlängning av ränteregleringslagen måtte avslås.

I motionerna I: 536 och II: 663 har bl. a. föreslagits att lagstiftningen rörande bankernas kassareserv skulle göras beroende av de anslag som lämnas till statens hantverks- och industrilånefond. Förutom de formella hinder som föreligger för ett bifall till motionerna vill utskottet framhålla, att utskottet icke kunnat finna, att olägenheterna av bestämmelsen om 50 procent kassareserv skulle undanröjas genom utökning av anslaget i fråga. Utskot-

tets ovan redovisade ställningstagande innebär att utskottet ej heller kan biträda de i motionerna I: 537 och II: 664 framställda yrkandena.

I förevarande sammanhang har utskottet jämväl upptagit frågan om riktlinjerna för den ekonomiska politiken bl. a. med anledning av de till utskottet hänvisade motionerna I: 38 och II: 47 om vissa åtgärder på den offentliga ekonomiska politikens område.

De förutsättningar som gäller för den ekonomiska politiken i vårt land har under senare tid ändrats främst med hänsyn till den allmänna konjunkturuppgången samt vår anslutning till EFTA och därmed vårt större beroende av den internationella utvecklingen.

Vad först konjunkturuppgången beträffar har denna varit särskilt stark i de västeuropeiska länderna, där en hög produktionstillväxt redovisats på många håll. Även i vårt land har uppgången fortsatt under våren 1960. Däremot visar stegringstakten vissa tecken till att avtaga i Förenta staterna och tydligt är att produktionsökningarna icke helt motsvarat förväntningarna. Konjunkturuppgången har åtföljts av en snabb återhämtning i den internationella handeln.

I detta läge är det framför allt riskerna för en överhettning i det ekonomiska klimatet som bör uppmärksammas. Krav på skärpt återhållsamhet ställs i synnerhet på den statliga utgiftspolitiken men också på kommunernas förvaltning. Utskottet vill understryka vikten av att politiken inriktas på ett bevarat penningvärde vid full sysselsättning. Denna målsättning ställer den ekonomiska politiken inför svåra anpassningsproblem, som måste lösas med snabbhet och förutseende. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om sitt i utlåtandet nr 7 till innevarande års riksdag gjorda uttalande om att korrektivet mot rubbningar av den samhällsekonomiska balansen bör bestå i en så långt möjligt genomförd begränsning av det statliga lånebehovet.

Vår anslutning till EFTA understryker nödvändigheten av flexibilitet och smidighet i den ekonomiska politiken. Vårt höga kostnadsläge samt de tendenser till valutautströmning som förmärkts under januari—april är därvid oroande drag. Det finns anledning understryka angelägenheten av att de förhållanden som påverkar näringslivets konkurrenskraft fortlöpande och på ett helt annat sätt än hittills uppmärksammas vid den ekonomiska politikens utformning. De problem som här träder i förgrunden är företagsbeskattningen samt kreditförsörjningen.

Det prioriterings- och regleringssystem som kännetecknar penningpolitiken i vårt land synes nu moget för en genomgripande omprövning. Alltför länge har den statliga upplåningen givits förtur på näringslivets bekostnad. Riksbanken har visserligen påbörjat en övergång till användningen av generella penningpolitiska medel men omläggningen bör kunna genomföras mera fullständigt. Sålunda bör ransoneringsåtgärderna kunna successivt avecklas samt olika kreditändamål kunna få konkurrera fritt och på lika villkor. Räntabilitetssynpunkterna blir då i väsentlig utsträckning utslagsgivande. En kredit- och skattepolitik av utvecklingsfrämjande slag skulle

vidare utöva ett sparstimulerande inflytande och dessutom vid en snabbare ökning av nationalprodukten möjliggöra ökade investeringar på livets olika samhällsområden. Det förtjänar understrykas att en omläggning av den ekonomiska politiken är särskilt viktig med tanke på de svåra finansieringsproblem som uppställer sig icke minst för de mindre företagen inför de betydande rationaliseringar, driftomläggningar och investeringar i övrigt som de nya marknadsförhållandena nödvändiggör.

Vad slutligen gäller de i motionerna I: 38 och II: 47 framförda yrkandena om att Kungl. Maj:t måtte förelägga riksdagen ett samlat förslag till sådana åtgärder på den ekonomiska politikens område som föranleds av det förändrade läget för svensk export, vill utskottet erinra om att ett omfattande statligt och enskilt utredningsarbete för närvarande bedrivs rörande de av motionärerna upptagna frågorna. Utskottet, som kan ansluta sig till de i motionerna framförda önskemålen om att berörda frågor kommer under riksdagens prövning i ett sammanhang, förutsätter, att Kungl. Maj:t skall utan något ytterligare initiativ från riksdagens sida bereda riksdagen tillfälle till en allmän överblick över erforderliga åtgärder.

Aberopande det anförda hemställer utskottet,

I. att riksdagen måtte, med bifall till motionerna I: 534 och II: 661, såvitt nu är i fråga, för sin del antaga Kungl. Maj:ts förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 3 juni 1949 (nr 314) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv, med den ändringen att 1 § erhåller följande lydelse:

1 §.

I den mån sådant med hänsyn till utomordentliga omständigheter prövas nödigt må Konungen, på framställning av fullmäktige i riksbanken och efter hörande av bank- och fondinspektionen, förordna,

a) att kassareserv, som avses i 63 § lagen den 31 mars 1955 (nr 183) om bankrörelse, tillsammans med bankaktiebolags inneliggande kassa skall uppgå till viss bestämd kvotdel, högst trettiofem procent, av bolagets förbindelser med undantag av garantiförbindelser och skulder på grund av insättningar å sparkasseräkning;

b) att viss bestämd kvotdel av den summa — — — eller bankir;

c) att viss bestämd kvotdel av den under b) — — — tre månader.

oavsett vad — — — bestämda beloppet.

II. att riksdagen måtte, med bifall till motionerna I: 534 och II: 661, såvitt nu är i fråga, avslå Kungl. Maj:ts förslag om fortsatt giltighet av lagen den 7 december 1951 (nr 767) om räntereglering;

III. att motionerna I: 536 och II: 663 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;

IV. att motionerna I: 537 och II: 664 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;

V. att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet ovan anfört i fråga om riktlinjerna för den ekonomiska politiken;

VI. att de likalydande motionerna I: 38 och II: 47 må anses besvarade genom vad utskottet ovan anfört.»

2) av herrar *Mattsson* och *Eliasson* i Sundborn, vilka ansett att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»Den ekonomiska utvecklingen har hittills kunnat försiggå utan större rubbningar i den samhällsekonomiska balansen. Konsumentprisnivån har höjts med ca 3 procent genom den allmänna varuskatten. Ytterligare kostnadsstegringar synes emellertid vara oundvikliga, varför medelprisnivån torde komma att bli omkring 5 procent högre 1960 än under 1959. Anledningen till dessa ytterligare prisstegringar torde främst få sökas i den kostnadshöjande verkan, som ATP-avgifterna och den allmänna varuskatten fått bl. a. genom avtalsrörelsen. Utskottet finner det angeläget att samhällsekonomisk stabilitet upprätthålles samtidigt som den ekonomiska politiken anpassas med hänsyn till näringslivets behov av investeringar inför stormarknaderna och ett därmed skärpt konkurrensläge.

För att minska toppbelastningen på arbetsmarknaden under sommarmånaderna har staten för egen del infört igångsättningsförbud för statliga husbyggnadsföretag under sommaren och nyanställningsstopp vid redan pågående byggen. I samband härmed har kommunerna animerats att lokalt främja en förskjutning av arbetskraftsanvändningen från sommar- till vintersäsongen. I syfte att ge företagen ett incitament att skjuta en del av sina investeringar till senare tidpunkt har dessutom förslag framlagts om en tillfällig komplettering av investeringsfonderna. Dessa åtgärder är enligt utskottets mening väl motiverade.

Däremot ställer sig utskottet särskilt med hänsyn till den mindre företagssamheten starkt kritiskt till den kreditpolitik som förts. I januari i år höjdes riksbankens diskonto från 4 1/2 till 5 procent. Vidare har riksbankens rekommendationer rörande kreditinrättningarnas placeringar skärpts, så att det rekommenderade minimumet för likviditetskvoterna höjts för de större affärsbankerna från 40 till 45 procent att gälla vid utgången av februari och därefter 43 procent. För de medelstora och mindre bankerna skärptes likviditetskraven i ungefär motsvarande utsträckning. Även för försäkringsbolagen, jordbrukskasserörelsen och sparbänkerna skärptes tidigare gällande rekommendationer. I anslutning till diskontohöjningen höjdes bankernas annonserade utlåningsräntor med en halv procentenhet, medan inlåningsräntornas höjning begränsades till endast en fjärdedels pro-

centenhet. Då räntemarginalen vidgats har såväl spararna som låntagarna missgynnats.

Även om räntevapnet fortfarande måste tillmätas viss vikt som konjunkturpolitiskt medel, vill utskottet understryka, att dess betydelse i nämnda avseende är relativt ringa i nuvarande samhällsekonomi. Hela bostadsmarknaden kommer vid nuvarande politik i stort sett utanför effekten av en ränteförändring. Den offentliga verksamheten, som under senare år befunnit sig i stark expansion, måste också sägas vara i ringa grad påverkad av ränteförändringar. Därtill kommer, att den inflationsbekämpande verkan, som eftersträvas med en räntehöjning, i väsentlig utsträckning motverkas genom kompensationsåtgärder, som densamma vanligen föranleder på avtalsmarknaden i vårt nuvarande organisationssamhälle. En räntehöjning får på grund av dessa förhållanden sin mest framträdande effekt inom den enskilda sektorn, där de mindre företagen med i regel svagare likviditet hårdast drabas.

Enligt utskottets mening har den kreditpolitik, som förts under senare tid, varit i hög grad ogynnsam. Med hänsyn till det då rådande konjunkturläget borde en räntesänkning ha genomförts i början av år 1959. Om så hade skett, hade nuvarande höga ränteläge inte behövt uppkomma. En sänkt ränta är enligt utskottets mening ett angeläget önskemål.

Den förda kreditpolitiken har enligt utskottets mening varit till hinder för det produktiva näringslivet och särskilt för de mindre företagen i deras strävan till effektivisering av produktionsapparaten. Läget för näringslivet har pressats såväl genom de skärpta räntevillkoren som genom att kreditgivningen hållits tillbaka till förmån för staten och bostadsbyggandet. Inför den omställning, som stormarknaderna medför för vårt näringsliv, och överhuvudtaget inför en skärpt konkurrens på världsmarknaden framstår det som angeläget, att näringslivet beredes ökat utrymme för nödvändiga investeringar. De mindre företagen har särskilt drabbats hårt av den förda kreditpolitiken. De har i mindre utsträckning än de större företagen möjligheter till självfinansiering och är i större utsträckning beroende av bankkrediter, inte minst till följd av att de i stort sett är utestängda från obligationsmarknaden, aktiemarknaden och andra källor för långfristig kreditgivning. Det framlagda förslaget om omorganisation av AB Industrikredit kan med den i ifrågavarande proposition förordade utformningen inte medföra tillräckliga lättnader i sistnämnda avseende.

Lättnader i kreditpolitiken i syfte att sänka företagens kostnader är enligt utskottets mening angelägna, om vårt näringsliv skall kunna hävda sig i konkurrensen på världsmarknaden. Näringslivet måste tillförsäkras möjligheter till de krediter som är nödvändiga för rationalisering och effektivisering av produktionen. Den ekonomiska politiken måste utformas så, att det produktiva näringslivet får ökat utrymme på kreditmarknaden och en räntesänkning möjliggöres. Den nuvarande prioriteringen av bostadsbyggandet på kreditmarknaden bör också successivt upphöra. Utskottet delar sålunda de i motionerna I: 536 och II: 663 framförda synpunkterna härom.

I den förevarande propositionen föreslås, att såväl ränteregleringslagen som den särskilda lagen om bankaktiebolags kassareserv skall ges förlängd giltighet till och med den 30 juni 1961. Då dessa frågor kan väntas bli föremål för ett mera principiellt ställningstagande vid nästa års riksdag i anledning av kreditmarknadsutredningens nyligen framlagda betänkande, anser sig utskottet böra tillstyrka förlängning av ränteregleringslagen på ett år i enlighet med vad som föreslagits i propositionen.

I fråga om den särskilda lagen om bankaktiebolags kassareserv måste emellertid utskottet bedöma situationen annorlunda. Den nuvarande beredskapslagen med maximitalet för kassareservkvoten fastställd till 50 procent måste, såsom framgått av vad utskottet ovan anfört, anses vara en väsentlig anledning till det för de mindre företagen bekymmersamma kreditläget. Vid en förlängning av lagens giltighetstid framstår det därför som nödvändigt, att företagens kreditbehov inför omställningen till stormarknaderna och ett i övrigt skärpt konkurrensläge beaktas.

I motionerna I: 536 och II: 663 har hemställts, att riksdagen vid behandlingen av förevarande proposition måtte godtaga Kungl. Maj:ts förslag om förlängd giltighetstid för den gällande beredskapslagstiftningen under förutsättning av att ytterligare 100 milj. kronor ställes till förfogande för lån till mindre företagare via företagareföreningarna. Vidare bör enligt motionärerna maximigränsen för företagareföreningarnas direkta långivning till en och samma företagare höjas generellt till 80 000 kronor. För en utvidgning av kreditgivningen till småföretagsamheten har motionärerna i annat sammanhang föreslagit en begränsning av bostadsbyggnadsprogrammet.

Sådana lättnader i kreditförsörjningen för de mindre företagen framstår som nödvändiga i nuvarande läge, om gällande beredskapslagstiftning rörande kassareserverna skall förlängas. Då tillräcklig anslutning till ifrågavarande förslag icke vunnits finner sig utskottet i stället böra tillstyrka det i motionerna I: 534 och II: 661 framförda yrkandet om att maximitalet för kassareservkvoten skall fastställas till 35 procent.

I samband med förevarande proposition har utskottet även till behandling förehaft motionerna I: 38 och II: 47 rörande utformningen av den ekonomiska politiken med hänsyn till det förändrade läget för svensk export. En viss statlig utredningsverksamhet pågår beträffande de av motionärerna berörda frågorna. Utskottet vill understryka angelägenheten av att Kungl. Maj:t med uppmärksamhet följer utvecklingen på området och snarast möjligt framlägger förslag till de åtgärder, som erfordras i olika avseenden för underlättande av näringslivets och särskilt småföretagens anpassning till stormarknaderna. I sammanhanget vill utskottet även rikta uppmärksamheten på förslaget i motionerna I: 537 och II: 664 om ett näringslivets kreditråd med uppgift att följa utvecklingen och avge de förslag i fråga om kreditgivning m. m., som kan anses påkallade. Ett sådant råd kan enligt utskottets mening vara av värde men torde kunna inrättas av näringslivet utan statsmakternas medverkan.

Aberopande det anförda hemställer utskottet,

I. att riksdagen måtte, med bifall till motionerna I: 534 och II: 661, såvitt nu är i fråga, samt i anledning av motionerna I: 536 och II: 663 ävensom motionerna I: 537 och II: 664,

för sin del antaga Kungl. Maj:ts förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 3 juni 1949 (nr 314) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv, med den ändringen att 1 § erhåller följande lydelse:

1 §

I den mån sådant med hänsyn till utomordentliga omständigheter prövas nödigt må Konungen, på framställning av fullmäktige i riksbanken och efter hörande av bank- och fondinspektionen, förordna,

a) att kassareserv, som avses i 63 § lagen den 31 mars 1955 (nr 183) om bankrörelse, tillsammans med bankaktiebolags ineliggande kassa skall uppgå till viss bestämd kvotdel, högst trettiofem procent, av bolagets förbindelser med undantag av garantiförbindelser och skulder på grund av insättningar å sparkasseräkning;

b) att viss bestämd kvotdel av den summa — — — eller bankir;

c) att viss bestämd kvotdel av den under b) — — — tre månader.

Oavsett vad — — — bestämda beloppet.

II. att riksdagen — med avslag å motionerna I: 534 och II: 661, såvitt nu är i fråga — må bifalla Kungl. Maj:ts proposition i vad den avser lagen angående fortsatt giltighet av lagen den 7 december 1951 (nr 767) om räntereglering m. m.;

III. att riksdagen måtte i anledning av motionerna I: 536 och II: 663 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om avveckling snarast möjligt av nu gällande prioritering å kreditmarknaden för bostadssektorn i enlighet med vad utskottet anför;

IV. att motionerna I: 537 och II: 664 må anses besvarade genom vad utskottet ovan anför;

V. att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet ovan anför i fråga om riktlinjerna för den ekonomiska politiken;

VI. att de likalydande motionerna I: 38 och II: 47 må anses besvarade genom vad utskottet ovan anför.»

Särskilt yttrande

av herrar *Mattsson* och *Eliasson* i Sundborn.

I enlighet med vad som anförts i motionerna I: 536 och II: 663 har vi funnit det nödvändigt, att de mindre företagen beredes särskilda kreditlättnader, om nuvarande kassareservbestämmelser skall bibehållas ytterligare ett år. Då vi i utskottet inte fått stöd för denna vår uppfattning från något annat håll, har vi funnit oss böra tillstyrka motionsyrkandet om ett maximalt för kassareservkvoten av 35 procent. Skulle riksdagen dock fastställa maximitalet till 50 procent, avser vi att i kamrarna i enlighet med motionerna I: 536 och II: 663 ställa yrkandet, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall begära förslag om utökning av långivningen till de mindre företagen genom hantverks- och industrilånefonden med ett belopp av 100 milj. kronor.